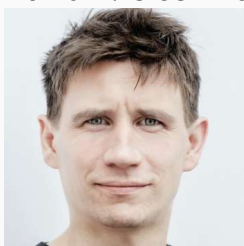

Solvej Balle: Ud-regning af rum-fang

De første tre bind af Solvej Balles septologi, *Om udregning af rumfang*, er udkommet og skal bestemt læses, skriver Rasmus Lund Nielsen i anmeldelsen.

Rasmus Lund Nielsen 04.12.2021

BØGER // ANMELDELSE – Hellere sent end aldrig. Solvej Balle er tilbage efter flere års stilhed med romanseptologien *Om udregning af rumfang*. Et spekulativt og absurd rum at træde ind i, hvor tiden er gået itu. Det er i reglen medrivende og underholdende, men ide og volumen bremser i passager denne anmelder. Det ændrer dog ikke på, at romanprojektet er værd at anbefale til alle litteraturinteresserede, skriver Rasmus Lund Nielsen.

Om udregning af rumfang. Bind I-III

Forfatter: Solvej Balle

Bind I og II udkom i 2020. Bind III udkom i 2021.

Forlag: Pelagraf

Nogle bøger har bare en god titel.

Sådan har jeg det i det mindste med romanseptologien *Om udregning af rumfang* af Solvej Balle, der nu er udkommet i tre af i alt syv planlagte bind. Den titel kan så meget.

Man udregner for eksempel rumfanget af en kasse ved at gange højde, længde og bredde med hinanden. Det er nærliggende at sætte lighedstegn mellem kasse og

bog. Formlen og titlen beskriver selve bogen som en ting i verden. Eller mere præcist som en ting i rummet. Den siger ikke noget om bogens placering i tid.

Det er med en anden form for planlagt ordvolumen, at hun efter flere års stilhed i 2020 udgav første bind i romanseptologien *Om udregning af rumfang*

Det sidste er hovedpersonens store problem. Hendes tid er gået itu, hun vågner op til den samme dag hver dag. Den 18. november. Hun er fanget i et rum, der som minimum har en anden tid end den, hun kendte fra før. Det beskriver titlen også. Bindestregerne her illustrerer det meget godt: om ud-regning af rum-fang. Hovedpersonen forsøger at regne ud, hvordan hun slipper ud af det rum, hun er fanget inde i.

Hovedpersonen er spærret inde i en roman, en titel, en ide.

Tilbage efter flere år i stilhed

Solvej Balle er uddannet på forfatterskolen og markerede sig i halvfemserne med den minimalistiske og eksperimenterende stil, som mange forbinder med den tid. Nogle mestrede den og gjorde den til deres egen – forfattere som for eksempel Helle Helle, Christina Hesselholdt, Naja Marie Aidt og altså Solvej Balle – andre mestrede den mindre godt. Balle har udgivet en række anmelderroste bøger, senest kortprosatteksterne *Hvis* og *Så*, der begge udkom i 2013.

Solvej Balle, fotograferet i 2008. Foto: Wikimedia Commons

Det er med en anden form for planlagt ordvolumen, at hun efter flere års stilhed i 2020 udgav første bind i romanseptologien *Om udregning af rumfang*. Samme år udkom andet bind og i år bind tre. De udkommer på hendes eget forlag Pelagraf i et helt enkelt, flot og smagfuldt design. Hvert bind med egen farve og romertal, der angiver, hvilket bind der er tale om.

En tid, der går itu

Romanen er en form for spekulativ og absurd fiktion, der varsler håb, men også en mulig undergang. Livets lovmæssigheder er en fantastisk mulighed, men muligheden for noget andet findes af samme grund også, som der står: ”en viden om, at alting kan forandre sig på et øjeblik, at det, som ikke kan ske, som vi absolut

ikke forventer, er en mulighed. At tiden standser” (Balle 2020, bind 1: 36). Den eksistentielle og mentale erfaring ligger hele tiden og sitrer i romanens rum.

Man følger Tara Selter, der med samleveren Thomas driver virksomheden T. & T. Selter. Fra deres bolig i det nordlige Frankrig handler de med antikvariske bøger, primært illustrerede værker, som de køber af private samlere, på auktioner og af boghandlere. Først gjorde de det sammen. Nu har de fordelt arbejdet sådan, at det især er Tara, der køber.

Mulighederne er mange, og det er måske pointen. Det er en mulighed, at livets lovmæssigheder kan gå itu, og derfor sker det

Derfor er det også hende, der er alene på en forretningsrejse til Bordeaux og Paris, da tiden pludselig går itu. Hun vågner op til den samme 18. november som dagen før. Husker en bestemt begivenhed ved morgenbordet og siden flere andre, der langsomt bekræfter hende i, at dagen er en gentagelse. Den er en gentagelse for hende, men for alle andre er det en almindelig dag.

Hun vender snart tilbage til Thomas – er hun bare sammen med ham, skal det alt sammen nok gå – men tiden er kommet imellem dem (ibid.: 11). Hun forsøger at involvere ham, fortælle ham, at der ikke er sket noget, at det bare er tiden, der er gået itu. Hun er underligt fattet, slet ikke panisk. Han tror hende, men det ændrer ikke på, at tiden er i vejen – og jo mere tid, der går, jo større bliver afstanden. Det er en rummelig tid. Den beskriver først og fremmest en afstand.

Derfor trækker hun sig. Sætter sig i et værelse, de alligevel aldrig bruger, hvor hun lever omkring hans rutiner, holder regnskab med dagene, der gentages, og skriver det ned, hun oplever. Fordi papiret husker sammen med hende, når nu ingen andre gør (ibid.: 28). Her lever hun stille og sanseligt, gribes af interesse for himmelen, ser op og skriver. Men afstanden gør hende fremmed for det hjemlige.

Efter noget tid rejser hun, af sted, ud og rundt i sin 18. november. Hun forsøger at komme tilbage ind i den normale tid og i mellemtiden at efterligne den tid, hun savner.

Den romerske sesterts

Hovedpersonen har selv nogle bud på, hvordan hun er havnet i novembersløjfen. Hun spørger i første bind, om det var den romerske **sesterts**, kærligheden eller brandsåret, der havde åbnet for en anden tid (ibid.: 59) og tilføjer i bind tre: en måge, højhastighedstoget til Paris, stress, en krise, hvis man tror på sådan noget, som der står, eller spændingsfeltet mellem Phillip og Marie (Balle 2021: 42). Mulighederne er mange, og det er måske pointen. Det er en mulighed, at livets lovmæssigheder kan gå itu, og derfor sker det.

Hvis man alligevel skal nærme sig en mulig grund, er den romerske sesterts måske et sted at starte. Den følger hende fra hendes første 18. november og er tæt forbundet med tiden, der ikke vil gå. Det er en mønt i kobber, som er præget med et portræt af Kejser Antoninus Pius og på bagsiden en detaljeret prægning af gudinden Annona (Balle 2020, bind 1, 32). Pius var en god og meget vellidt kejser, mens gudinden er en personificering af kornleveringen til Rom.

Tara har i sit arbejde med bøger opøvet en særlig interesse for fortidens klenodier, som hun reflekterer over. Først i første bind, hvor hun i en samtale beskriver den nostalgi og historiesult, alle er ramt af, hende selv inklusive, som lidt latterlig (ibid.: 22) og så i andet bind: ”Det var ikke tingenes historie, det var alt det, der var faldet ud af historien, der tiltrak mig. Historiens ting” (Balle 2020, bind 2: 155).

Spørgsmålet, der står tilbage i tredje bind, uden at anmeldelsen her afslører for meget, er ikke mindst, om hun er sat i novembersløjfen for at forsvinde eller tværtimod for at gøre en forskel og ændre verden

Det er også det, der rammer hende, da hun genfinder den romerske sesterts i andet bind. Den er én af historiens ting. Det giver den mening. Men altså ikke alene det: ”Det gjorde den også. Men i det samme kunne jeg mærke en tomhed, der opstod, et tab ... Det var, som om et rum åbnede sig ... Sestertsen havde skabt en følelse af tvivl, en mangel, en uvidenhed, jeg ved det ikke, jeg ved bare, at jeg følte mig tom, alene og mangelfuld” (ibid.: 152).

Derefter følger en manisk besættelse af Rom, hvor hun kommer frem til: ”Det er det, der forskrækker mig. At alt er blevet til beholdere. Riget uden grænser har fået mure, det er en skål, et kar, og romerne kommer aldrig videre” (ibid.: 170) og så: ”Jeg læser om rovdrift på naturen, udpinte marker, sædernes forfald, institutionernes krakelering. Jeg tænker på monstre i beholdere, der spiser deres verden op” (ibid.: 171).

Den romerske sesterts er med andre ord også den eksistentielle erfaring af et indre tomt rum, som sitrer i romanen. Den minder om en mulig undergang. Livets lovmæssigheder er en fantastisk mulighed, men muligheden for noget andet findes også. Det er Rom – og vor tids rovdrift på naturen – billede på – en kultur, der er blevet sig selv nok.

Monstermennesket eller frelser

Roms mennesker blev monstre i beholdere, der spiser verden op. Det gør Tara også. Hendes problem er, at tingene opfører sig mærkeligt. Nogle ting forsvinder tilbage til den plads, de havde, da den almindelige 18. november starter. Andet kan hun trække med sig: ”Som om jeg midt i utilregneligheden kan bære dem med mig” (Balle 2020, bind 1: 72).

Der er en form for logik, som hun langsomt lærer at kende: ”Det var et faktum, at verdens genstande somme tider fulgte med mig og samme tider vendte tilbage til deres udgangspunkt. At tingenes adfærd var utilregnelig. At det hjalp at holde dem tæt ind til kroppen” (ibid.: 81).

Det er i hvert fald i og paradoksalt nok en stor fornøjelse som læser at være spærret inde sammen med hende i hendes novembersløjfe

Hendes krop følger med hende i hendes novembersløjfe, og derfor kan hun også holde på tingene, når hun holder dem tæt ind i til kroppen. Jo tættere, jo bedre. Men det er samtidig hendes problem. Hun spiser af den 18. novembers mad. Hun konsumerer den langsomt bid for bid, og pludselig finder hun, at der ikke er de varer, hun plejer at købe. Derfor beskriver hun sig selv som en form for monster: ”Jeg sætter spor. Jeg er blevet et fortærende væsen, et monster i en endelig verden. En græshoppesværme” (ibid.: 105).

Derfor forsøger hun at konsumere så lidt af den 18. november, hun kan. Hun spiser det, der alligevel er tæt på at blive for gammelt. Hun forsøger at undgå at sætte spor. Spørgsmålet, der står tilbage i tredje bind, uden at anmeldelsen her afslører for meget, er ikke mindst, om hun er sat i novembersløjfen for at forsvinde eller tværtimod for at gøre en forskel og ændre verden (Balle 2021: 132). Måske ligefrem om tidens fejl gør mennesket til monster eller frelser.

Så afgjort en anbefaling

Solvej Balle skriver så fint, sanseligt og indlevende. Der er en sær afstand i teksten, når Tara i sine papirer reflekterer over sin 18. november – i flertal. Man lærer hende at kende, mens resten af verden forsvinder forbi hende i en gentagelse. Hendes uvirkelige tid føles langt mere virkelig end den, som vi andre går rundt i. Hun er måske fanget i en beholder, men hun har fattet interesse for himlen – modsat os andre, der bare ser ned, mens tiden går, og katastrofen kommer tættere på.

Der er ingen direkte replikker, og afsnittene står med dobbelt linjeafstand. Romanens titel og hele romanens indhold består af firkantede rum, man træder ind i og ud af, præcis ligesom hovedpersonen.

Balle får virkelig overbevisende skabt et mentalt og eksistentielt rum at træde ind i, som giver nogle andre og anderledes perspektiver på vores undergangs-tid. Det er romanens helt store bedrift. At den virkelig vil virkeligheden noget, og at den gør noget – uden dermed at være mindre god litteratur. Måske er det også i enkelte passager romanens svaghed, fordi ideen nødvendigvis må skabe et klaustrofobisk rum, der over mange bind kan blive et lidt tungt selskab. Men det er mere undtagelsen end reglen.

Romanen er så afgjort værd at anbefale og følge. Hvem ved, måske er Tara ikke den eneste, der er spærret inde i den 18. november. Det bliver man klogere på allerede i bind 2 og endnu klogere i bind 3. Det er i hvert fald i og paradoksalt nok en stor fornøjelse som læser at være spærret inde sammen med hende i hendes novembersløjfe.

septologiSolvej Balle

Rasmus Lund Nielsen

Født i 1989 og cand.mag. i dansk og litteraturhistorie ved Aarhus Universitet. Siden alt fra forlagsredaktør til barista. Forkærlighed for det skæve, eksentriske og ekstatiske.